

ΞΕΦΥΛΛΙΖΟΝΤΑΣ ΤΑ ΧΑΡΤΙΑ ΜΟΥ

... Όταν έβγαλα τις *Ώρες* ο Έρταλιώτης μου έγραψε ανάμεσα σε άλλα.

— Σ' αυτό σου το βιβλίο υπάρχει και ένα ακόμα άριστούργημα που θά έδινε δε, φανταστείς για να το είχα γράψει εγώ, είναι στη σελίδα 45.

Παίζει άποψη το φεγγάρι
Μέσα στην κληματαριά κλπ.

Το ποίημα αυτό άργότερα το έτόνισε ε. κ. Μανώλης Καλεμπίρης.

Ύστερα από πολλά χρόνια μου έγραψε ο ίδιος Έφταλιώτης στο Παρίσι (1909).

— Ξεσκάλιξα και ζήτησα στη βιβλιοθήκη μου δικά σου. Βρήκα τα *Πεπρωμένα* και τις *Ώρες*.

Πιστεύω με, τάχω στο προσκέφαλό μου και διαβάζω κάθε λίγο και μερικά, πρωτ' και βράδυ.—

**

Όταν δημοσίεψα την *Τραλαρώ* στα Παναθήναια, έλαβα άνεπάντεχα, γιατί δεν είχα πολλές σχέσεις μαζί του—ένα μικρό τριαντοφυλλί γράμμα από το Χριστομένο. Μου έλεγε :

— Δέ μου άπαντάς, Μπλακάση, σε παρακλώ, το μύθο του προχθεσινού σου ποιήματος, τον έπλασες έσύ ή ύπηρχε ;

Άν το πρώτο, σε συχαίρω που τον έδωσες έτσι θαυμαστά μέσα στις δύο πρώτες και στις δύο τελευταίες στροφές· άν το δεύτερο, *έκκοσμογόνησες*. Χαίρε σφιγγω το χέρι που έγραψε την *Τραλαρώ*.

Πολλά χρόνια ύστερα στα Πάρισια πάλε έλαβα τέσσερες κόλλες από τον ίδιο γραμμένες.

Μου εξέφραζε το θαυμασμό του για κάποιες μικρές μου πράξεις δημοσιευμένες σε μια κάποια έφημερίδα που έβγαίνε τότε στη γαλλική πρωτεύουσα. Ίδιαιτερα για ένα στο πεζό έλεγείο μου στο νοσταλγικό Σήγλιο Πισαγιάννη.

— Οι βιλέττες που άφιέρωτες στη μνήμη του πολυκλυτούτου Πισαγιάννη, να δη, δε θά μαραθούν ποτέ, σε εύγνωμονώ με δσους αγάπησαν τον άλησμόνητο ποιητή.—

Το γράμμα αυτό θά το δημοσίεψω μια μέρα δλόκληρο· άξιζει για πολλούς λόγους.

**

Όταν έβγαλα το *Ίφ* στο «Νουμά» και έκίνησα έδω την αγανάκτηση των *ρατέδων*, δε τάχα κοροιδεύω με την ιερή ποίηση, ο Πάλλης, στέν όποιον έχω άφιέρωσει το ποίημα εκείνο, μου έγραψε από την Άγγλία :

— Αυτό το *Ίφ* είναι μεγάλο δώρο. Είναι άριστούργημα. Άμφισβόλλω άν ή εθνική φιλολογία έχει τίποτε καλήτερο. Για σου. Έλείνω το *ξεμολογμένο περβατώ* θά σε νο ζήλευε ο Burns.

Το *Ίφ* έκαμε τον Πάλλη να άπαθανάτητη την ποιητική του με ένα έξίσιο σε στίχους άνταπόκριμα. Διέγραψε κατίπι κύκλο δλόκληρο με τα τραγούδια του *Βιάμη*, ποιήματα σχετικά που δημοσιεύτηκαν στο «Νουμά», πολύ καλά ίσως άλλα περιττά, κατά τη γνώμη μου.

Το είδος αυτό δε δέχεται πολλαπλασιασμό. Είναι πολύ μια φιλολογία να έχη δυο τέτοια . . .

**

Όταν πέθανε ο ποιητής των *Ρυθμών του δγείρου και του θανάτου*, ο έκλεχτός των Θεών, Δεληγιώργης, ο μέγας Πηπαδικμάντης με ύστειλε ένα γράμμα από το νησί του όπου *παρεπεδήμει* τότε, όπως θά έγραφε ο ίδιος, με στίχους του άφιερωμένους στέν πρόωρο θάνατο του λαμπρού εκείνου άστρου.

Κριτώ το γράμμα με στοργή ως διπλή άνάμνηση Έλείνου που έστάθηκε άπάνω από δλους μας, έξω από τον καιρό και από τον τόπο.

Το γράμμα μου έστάληκε στο καφενείο *Ζαχαράτου*, με την κάτω έπιγραφή.

Κύριον Μ. Μαλακάσην, *ποιητήν*.

Άν χάσω ποτέ το φάκελλο, θά μείνω άπαρηγόρητος.

Όλοι γνωρίζουν με πόση ύψηλή άδιχοροία έδλεπε τά γύρω του ο θειος εκείνος δημιουργός, που τον άμφισθητούν σήμερα ή δοκιμάζουν να τον έλαττώσουν οι *πεντάν* και τά *γκαρδόν ντε λέτρο*.

**

Δέ γνωρίζω ποίημα πρωτοτυπότερο και πιο ύποβλητικό από το ύ· *Ήσκιους στο φώς*, με ύγραψε πρό 10 χρόνων, ο έκκουστός Ρεδσσοσ ποιητής *Μπρισώφ*.

— Σου στέλνω μια άτελή και φτωχή του μετάφραση, εκδήλωτη του θαυμασμού μου—για τον όποιον έλπίζω να μου συγχωρεθί το τόλμημα.

**

Όταν δημοσίεψα περίτυ το *Μεσολογγίτικό* μου, έλαβα στην πατριδα μου όπου το έγραψα, περνώντας εκεί λίγες μου ήμέρες, ύστερα από πολύχρονη άπουσία μου, δύο τηλεγραφήματα και κάμποσα γράμματα.

Το ένα από τα τηλεγραφήματα είτανε του Σικελιανού, του μόνου που διαδέχτηκε τη γενεά μας, άξιου να φέρη το όνομα, *ποιητής*. Το τηλεγράφημα το κρατώ εις άνάμνηση.

Σήμερα το τραγούδι εκείνο το ζέρον άπίξω, πολλοί και πολλές.

Ή κόρη ενός θαλασσινού κτλ.

**

Ένας από τους πρώτους, ίσω· ο δεύτερος μετά τον άλησμόνητο Μητσάκη, (για τον όποιον άργότερα), που ξεχώρησε το έργο μου από την αρχή του, είτανε και ο Κονδυλάκης. Έγραψε πρό είκοσι χρόνων σχεδόν, κατι πολύ συμπαθητικό για τις πρώτες μου ποιητικές δε-

κιμέ, στήν τότε «Εφημερίδα» τοῦ Κερομηλά, περὶ θὰ μὲ κλακεύει πάντοτε. Ἀπὸ κείνα περὶ μὲ ἐνεθάρρυναν. Εἴτανε πρὶν γράψω τὸ *Δάσος* καὶ τὸν *Ἀράπη*.

Ἐχτιμῶ βαθεῖα τὸν Λουκιανίζοντα αὐτὸν φιλόσοφο, τὸν ἀπαράμιλλον αὐτὸν στιλίστα, τὸν λυτὸν τὸ ὕψος, νευρώδη καὶ χαριτωμένον μαζύ.

Πότε τάχα ὁ μοναδικὸς συγγραφέας τοῦ *Πατούχα* καὶ τοῦ *Ὅταν ἦμιον δάσκαλος*, θὰ κορυφωποιηθῆ, ὅπως τοῦ ἀξίζει; . . .

(Ἀργότερα κ' ἄλλω).

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

DIES IRÆ (*)

Στὸ πλούσιο χαροκόπι τοῦ Καμηοῦ
ξεφαντωτῆς καὶ οὐ θενά καθίσεις.
Τῆ στράτια δὲ θὰ πάρεις τοῦ χαμοῦ,
σὰ λυχταρᾶς στὰ ἠλιόφωτα νὰ ζήσεις.
Καὶ ἱάλικο, τὸ ἀνόθευτο κρασί
θ' ἀδειάσεις ἀπ' τοῦ πόνου τὸ ποτήρι,
καὶ θὰ μεθήσεις ἄθελα καὶ σὺ,
ξεφαντωτῆς στὸ αἰώνιο πανηγύρι.
Μὲ δίψι θὰ τὸ πιεῖς, σταλιά-σταλιά,
σὰ λούλουδου στερινῆς, δροσοσταλίδες,
καὶ θ' ἀσωτέψεις ὅλα τὰ παλιά
τὰ ὄνειράτά σου κ' ὅλες τὶς ἐλπίδες.
Καὶ σὰ θὰ πνίξεις κάθε σου χαρὰ
πὸ σ' εἶχε ἄλλοτινὰ γλυκοκοιμίσει,
συντρόφισά σου πᾶν τῆ σφοδρά,
στὸ δρόμο τῆς ζωῆς; νὰ σ' ὀδηγήσει...
Σὰ σὲ τρομάζει ἡ νύχτα τοῦ χαμοῦ
καὶ λυχταρᾶς; στὰ ἠλιόφωτα νὰ ζήσεις,
στὸ πλούσιο χαροκόπι τοῦ Καμηοῦ,
ξεφαντωτῆς καὶ οὐ θενά καθίσεις!

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

(*) Ἀπὸ τὸ δεύτερο βιβλίον «Τῆς Ζωῆς καὶ τοῦ Θανάτου».

BRADY

Φυσσὰ ὁ γαρμτῆς. Ἡ δύση φλογισμένη
Τὸν κόρφο βάφει κόκκινο. Βραχνοὶ
Στριφογυρνοῦν οἱ γλάροι ξιφιασμένοι
Στῆ λάμψη τῆς ἡμέρας τῆ στερνῆ.
Ἡ θάλασσα μουγγίζει θυμωμένη.
Μὲ μπόρα θ' ἄβη ἡ νύχτα σκοτεινῆ
Κ' εἶν' οἱ ψαράδες ὄζω σκορπισμένοι.
Οὐτ' ἕνας τοὺς ἀκόμα νὰ φανῆ!
Στὴν ἄκρη τοῦ μώλου καθισμένη
—φτωχὴ μικρὴ— μὲ φόβου περιμένη
χλωμῆ, μ' ἕνα μωρὸ στὴν ἀγκαλιά.
—Τ' ἄσπρα παννάκια βόρθησε, Παρθένα,
Μ' ἰνόφτερα πουλιά κυνηγημένα,
Ν' ἀρθοῦνε πάλι πίσω στὴ φωλιά!

Μάρτης 1915

ΝΙΚΟΣ ΔΑΜΙΑΝΟΣ

ΤΑ ΠΡΑΜΑΤΑ ΑΛΛΑΞΑΝΕ

Ἰσαμ' ἕνα σημεῖο, τῶνισσε αὐτὸ κ' ὁ κ. Γούναρης. Ἐνωσε δηλ. πῶς τὰ πιχιά λόγια, οἱ βρυσιές, οἱ συκοφαντίες καὶ ἴλλα μισκα-ραλίκια τοῦ ἀειμνήστου πολιτικοῦ παρελθόντος, δὲν περνᾶνε πιά καὶ γι' αὐτὸ στὸν προ-εκλογικὸ λόγο ποῦβγαλε ἀπὸ τὸ μπαλκόνι τῆς Χαραυγῆς δὲν τὰ μεταχειρίστηκε. Οὔτε βρυσιές, οὔτε συκοφαντίες, οὔτε θὰ κάνω καὶ θὰ δεῖξω. Λένε πῶς; αὐτὰ εἶναι καὶ στὸ χαρα-χτήρα τοῦ κ. Γούναρη. Ὅσο τὸ καλύτερο. Μὰ κ' ὁ κ. Στράτος λ. χ., πὸν δὲν εἶναι στὸ χαραχτήρα του αὐτά, ἂν τύποφάσις νὰ ὑποκαταστήσει τὸν κ. Γούναρη καὶ νὰ μιλήσει ἀπὸ τὸ μπαλκόνι τῆς Χαραυγῆς, πάλι θὰ νωγακίζονται νὰ μὴν τὰ μεταχειριστῆ τὰ πολύτιμα αὐτὰ ἠθικά του χαρίσματα, γιὰτὶ κακὸ θὰν τοῦ φέρνουνε κ' ὄχι καλὸ.

Ἀπὸ τότε πὸν βγῆκε αὐτὸς ὁ ἀπαίσιος Βενιζέλος στὴ μέση καὶ πῆρε πάνω του τὸ Ἱερὰ κλειο ἔργο νὰ μᾶς μορφώσει πολιτικῶς, νὰ μᾶς *διαπαιδαγωγήσει*, πὸν λένε, ἀρχινή-σαστε νὰ σκεφτόμαστε ἀλλιώτικα καὶ νὰ ξεχω-ρίζομε ἐπιτέλους τὶς σατυρολόφους ἀπὸ τὰ ἔργα. Ἄλλοτε *προροδότῃ!* ἔσωνε ν' ἀποκα-λέσεις τὸν πολιτικὸ σου ἀντίπαλο γιὰ νὰ τὸν κατιβραυθρώσει. Σήμερα στὸ *προροδότῃ!* θὰ σοῦ ἀπαντήσουνε *προρρ!* ἀπὸ κίτου κ' εἶσι ἡ ρουκέτα σου θὰ πᾶει χαμένη.

Αὐτά, σὰν ἔξυπνος ἄνθρωπος, ὁ κ. Γούναρης τὰ εἶδε καὶ τὰ ξέρε. Καὶ γι' αὐτὸ ὁ λό-γος του εἶχε κάποια σεμνότητα. Καὶ θάβγαίνε ἀ-κόμα πὸ σεμνὸς ὁ λόγος του καὶ θάβγαίνε ἀ-κόμα πὸ κερδισμένος ἀπὸ τὸ ρητορικὸ ἀγῶνα, ἂν ἔδειχνε καὶ κάποια παληκιοιὰ κ' ἂν δὲ ζη-τοῦσε ν' ἀκουμπήσει στὸ Στέμμα γιὰ νὰ δι-καιολογήσει τὴν πολιτικὴν του.

Αὐτὴ τὴν ιδέα εἶχε ὁ Βενιζέλος γιὰ τὸ ἔξω-τερικὸ ζήτημα: αὐτὴ τὴν ιδέα ἔχω ἐγώ. Δι-αλέξτε καὶ ψηφίστε ὅποιον βρῆτε σπουδαιότερον. Ἐτσι θὰ βεγχε πῶς καὶ τὸν ἐαυτὸ του σέβεται καὶ τὸ Λαό. Μὲ τὸ νάκουμπᾶει πάντως στὸ Στέμμα καὶ νὰν τὸ παίρνει κομμιατάρχη του, δείχνει πῶς δὲν τῶνισσε ἀκόμα πῶς τὰ πράματα ἀλλάξινε καὶ πῶς ὁ Λαὸς ξέρε πολ-λυκιά πῶς τὸ Στέμμα μένει ὄζω ἀπὸ τὴν αὐ-ριανὴ ἐκλογή, ὅσο κ' ἂν ἀγωνίστηκε ὁ κ. Γούναρης νὰν τοῦ βάλει κάλλη. Γιατὶ δυσ-τυχῶς τίποτ' ἄλλο ἀπ' αὐτὸ δὲ ζήτησε μὲ τὸν προχτερινὸ του λόγο.

Α. Μ. ΜΟΙΡΑΣ